

UDKAST TIL TALE

**til brug for besvarelse af samrådsspørgsmål BE i Folketingets
Retsudvalg den 1. september 2010**

Spørgsmål BE:

”Ministeren bedes forklare regeringens opfattelse og vurdering af den kritik som Amnesty International rejser i sin seneste årsrapport om Danmark, herunder om ministeren ikke er af den opfattelse at regeringen ikke skal underminere menneskerettighederne og tage sine internationale forpligtelser over for sårbare grupper i verden alvorligt.”

Jeg vil gerne starte med at takke udvalget for at give integrationsministeren og mig lejlighed til at forholde os til den kritik, som Amnesty International har rejst i sin årsrapport.

Jeg sætter stor pris på Amnesty Internationals indsats og engagement for at styrke menneskerettighederne. Samtidig må jeg dog sige, at jeg blev noget fortørnet, da jeg i pressen læste, at Amnesty International var citeret for, at ”den danske regering i en række sager betragter menneskerettighederne som et privilegium for de udvalgte snarere end universelle rettigheder for alle mennesker”, og at ”vi tilsidesætter menneskerettighederne, når de er ubekvemme”.

Jeg synes altså, at det er at stramme den. Og jeg mener ikke, at man kan tage det, der står i årsrapporten, til indtægt for, at rege-

ringen ikke respekterer menneskerettighederne – uanset om man så er enig i kritikken eller ej.

Derfor har jeg også holdt et møde med Amnesty International om kritikken. Mødet fandt sted i går, og jeg synes, at vi havde en god debat om den kritik, som er rejst i rapporten. Samtidig tilkendegav jeg også over for Amnesty International, at jeg synes, at udtalelserne i pressen havde fået en tand for meget.

Jeg vil nu vende mig mod de enkelte kritikpunkter i rapporten, der vedrører mit ministerområde, og derefter vil integrationsministeren redegøre for de emner, der hører under hendes område.

[Torturbestemmelse i straffeloven]

Amnesty International kritiserer, at der ikke er en bestemmelse i straffeloven, der særskilt kriminaliserer tortur.

Det er en problemstilling, der har været diskuteret indgående her i Folketinget i forbindelse med vedtagelsen af lov nr. 494 af 17. juni 2008. Ved lovændringen blev der indsat en bestemmelse i straffeloven (§ 157 a), hvorefter det ved udmåling af straffen for en overtrædelse af straffeloven skal anses som en skærpende omstændighed, hvis forbrydelsen er begået ved tortur.

Lovforslaget byggede på en betænkning fra Straffelovrådet, som nøje havde overvejet, om der burde indsættes en egentlig straffebestemmelse om tortur i straffeloven, og rådet var nået frem til den konklusion, at tungtvejende grunde, herunder hensynet til klarheden i retstilstanden og systematikken i den danske straffe-

lov, talte imod en sådan bestemmelse. Rådet fandt, at torturhandlinger i stedet burde straffes efter straffelovens allerede gældende bestemmelser om f.eks. vold, drab, ulovlig tvang, frihedsberøvelse og trusler kombineret med en bestemmelse om, at der ved straffastsættelsen skal tages hensyn til, at der er tale om tortur.

Ved lovændringen var regeringen opmærksom på, at FN's Komité mod tortur havde anbefalet, at der i straffeloven indsættes en straffebestemmelse, der særskilt kriminaliserer tortur. Regeringen var imidlertid enig med Straffelovrådet i, at en strafskærpselsesregel var en bedre løsning. Efter regeringens opfattelse er en sådan strafskærpselsesbestemmelse lige så velegnet som en straffebestemmelse, der kriminaliserer tortur særskilt, til at markere, at tortur anses som en meget alvorlig forbrydelse.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at det var Straffelovrådets opfattelse, at Danmark ikke er folkeretligt forpligtet til at indsætte en særlig torturbestemmelse i straffeloven.

[Varetægtsfængsling i isolation]

I rapporten kritiseres endvidere, at isolationsfængsling bruges i udstrakt grad, særligt i forbindelse med varetægtsfængslinger.

Hertil vil jeg sige, at i visse sager med flere gerningsmænd kan det af hensyn til politiets efterforskning være nødvendigt i en periode at isolationsfængsle mistænkte. Det kan f.eks. være alvorlige sager om organiseret kriminalitet, bandekriminalitet, grov narkotikakriminalitet eller terrorisme.

Isolationsfængsling kan imidlertid være meget belastende, og det er derfor vigtigt hele tiden at være opmærksom på, hvordan antallet og varigheden af isolationsfængslinger kan begrænses uden at kompromittere det grundlæggende hensyn til efterforskning og opklaring af forbrydelser.

Regeringen har taget flere initiativer på dette område, og reglerne om isolationsfængsling er ændret i 2007 med henblik på at opnå en generel begrænsning af varigheden af isolationsfængslinger.

Med lovændringen blev retsplejelovens tidsgrænser for isolationsfængsling forkortet. I sager, hvor strafferammen er mindre end 6 års fængsel, gælder der en ufravigelig grænse på 4 uger eller – hvis strafferammen er mindre end 4 års fængsel – 14 dage. I de alvorligste sager, hvor strafferammen er 6 års fængsel eller derover, er grænsen 8 uger, som kun undtagelsesvis kan fraviges – for personer under 18 år dog 4 uger, som kun kan fraviges i sager omfattet af straffelovens kapitel 12 og 13, herunder sager om terrorisme.

Rigsadvokaten giver én gang om året en redegørelse for udviklingen i antallet og varigheden af varetægtsfængslinger i isolation. Den seneste redegørelse viser, at der er sket et meget betydeligt fald i antallet af isolationsfængslinger i 2007 i forhold til 2006, dvs. før den lovændring, jeg var inde på. Fra 2007 til 2008 er der en stigning i antallet af isolationsfængslinger, men samtidigt et fald i den gennemsnitlige længde af isolationsfængslinger.

Det betyder, at det samlede antal dage i isolation i 2008 var det laveste, der er registreret, siden man startede med at føre statistik i 2001.

[Mindreårige i fængsler]

Amnesty kritiserer også, at mindreårige anbringes i fængsler. Det er et emne, som jeg har redegjort indgående for flere gange tidligere – senest ved et samråd her i udvalget i april i år.

Som jeg redegjorde for under samrådet er udgangspunktet, at unge lovovertrædere under 18 år, der varetægtsfængsles eller skal afsone en ubetinget fængselsstraf, placeres uden for fængsler og arresthuse, f.eks. i en social institution for børn og unge, hvis de selv ønsker det.

Anbringelse i et arresthus i forbindelse med en *varetægtsfængsling* sker kun, hvor der er tale om særlig alvorlig kriminalitet, eller som en midlertidig anbringelse med henblik på overførsel til en sikret institution.

Anbringelse i forbindelse med *afsoning* af en ubetinget fængselsstraf sker som udgangspunkt uden for fængslerne, medmindre afgørende hensyn til retshåndhævelsen taler imod det.

I de tilfælde, hvor unge lovovertrædere under 18 år alligevel placeres i fængsler og arresthuse, er der i kriminalforsorgen taget en lang række initiativer med henblik på i videst muligt omfang at tage hensyn til de unges særlige behov. Kriminalforsorgen er og-

så løbende opmærksom på mulighederne for at styrke den særlige indsats over for de unge, som anbringes i fængsler og arresthuse.

Regeringen har videre taget en række initiativer for at mindske antallet af unge lovovertrædere under 18 år, der placeres i fængsler og arresthuse. Der er bl.a. siden 2008 afsat midler til etablering af 56 nye sikrede pladser, og så har regeringen iværksat en lang række tiltag, der har til formål at forebygge kriminalitet hos de unge. Den absolut mest fordelagtige måde at holde de unge ude af fængslerne, er at holde de unge ude af kriminalitet.

[Politiets indsats under COP15]

Et andet forhold, som Amnesty International nævner i årsrapporten, er politiets indsats under FN's klimatopmøde COP15 i København i december sidste år.

Amnesty International anfører, at der blev rapporteret om overdreven magtanvendelse, herunder brug af peberspray mod personer, der var under politiets kontrol. Endvidere anfører Amnesty International, at mange personer blev frihedsberøvet, uden at der blev rejst sigtelse.

Også politiets indsats under klimatopmødet har allerede været behandlet indgående i Folketingets regi.

Rigspolitiet afgav den 9. februar 2010 en samlet besvarelse om den politimæssige indsats under COP15, som den 10. februar 2010 blev sendt til Retsudvalget. Den tidligere justitsminister og jeg har også besvaret en række spørgsmål om politiets indsats

under COP15, og i marts i år deltog jeg i et samråd i Retsudvalget om emnet.

Jeg vil ikke i dag gentage mine tidligere besvarelser og samrådstale. Jeg vil dog i lyset af Amnesty's bemærkninger slå fast, at COP15 var den største enkeltstående opgave for dansk politi nogensinde.

Gennem de hektiske uger i december sikrede dansk politi, at hverken topmødet eller dagligdagen i hovedstaden blev udsat for voldsomme forstyrrelser og uro, som vi har set i forbindelse med andre topmøder rundt om i verden, og som mange havde frygtet forud for COP15.

Som bekendt har et betydeligt antal af de personer, der blev administrativ frihedsberøvet i forbindelse med demonstrationer under COP15, anmodet om domstolsprøvelse af grundlaget for frihedsberøvelsen.

Af principielle grunde vil jeg derfor ikke udtale mig nærmere om grundlaget for frihedsberøvelserne, ligesom jeg ikke vil gå nærmere ind i spørgsmål om politiets magtanvendelse i konkrete sager, som behandles ved statsadvokaten.

Men jeg vil gerne understrege, at man skal huske på – hvad Amnesty International synes at overse eller i hvert fald ikke nævner – at der jo også er hensyn at tage til de mange fredelige demonstranternes ret til at demonstrere i fred og udtrykke deres holdninger uden risiko for at få demonstrationen spoleret af uromagere.

Det er jo ikke mindst dem, politiet beskytter, når de sætter ind over for de personer, som misbruger en demonstration til f.eks. at udøve vold og hærværk.

[Politiets brug af magtmidler ved Brorsons Kirke]

I årsrapporten nævnes også politiaktionen i Brorsons Kirke, der som bekendt blev iværksat af Københavns Politi natten mellem den 13. og 14. august sidste år for at eftersøge efterlyste afviste asylansøgere, der havde taget ophold i kirken.

I rapporten konstaterer Amnesty, at der efter episoden har været klager over, at politiet brugte overdreven magt for at fjerne de personer, som demonstrerede i solidaritet med de irakiske asylansøgere.

Jeg går ud fra, at Amnesty her tænker på politiets brug af magt over for den gruppe på flere hundrede aktivister, som i løbet af aktionen havde samlet sig uden for kirken, og som forsøgte at hindre bussen med de afviste asylansøgere i at køre væk fra stedet.

Min forgænger har flere gange tidligere haft lejlighed til – i detaljer – at redegøre for politiaktionen, bl.a. i et samråd i Retsudvalget i november 2009.

Hertil kommer, at Retsudvalget allerede den 14. august 2009 fik tilsendt Københavns Politis foreløbige redegørelse for forløbet af politiaktionen ved Brorsons Kirke. En redegørelse, der vil blive

fulgt op på, når de relevante klagesager mv. er blevet endeligt afgjort.

Jeg er helt med på, at det kan se voldsomt ud, når politiet anvender magt, men det er jo netop også derfor, at politiets magtanvendelse er nøje reguleret i politiloven og i magtanvendelsesbekendtgørelsen – og at der er mulighed for at klage til statsadvokaten, hvis nogle mener, at de har været udsat for en for hårdhændet behandling fra politiets side. Og som min forgænger tidligere har redegjort for, er der blevet indgivet flere konkrete klager til statsadvokaten.

Af principielle grunde vil jeg som justitsminister ikke kommentere de konkrete verserende sager nærmere, men jeg vil som nævnt sende en endelig redegørelse til Retsudvalget for forløbet af politiaktionen, når alle klagesager er endeligt afgjort.

[Grønland]

I årsrapporten henvises der også til, at FN's rapportør på torturområdet har udtrykt bekymring over antallet af sager om vold og seksuelle krænkelser begået mod kvinder i Grønland.

Det er jo ikke nogen nyhed, at tallene for personfarlig kriminalitet i Grønland, herunder vold mod kvinder, er alt for høje. Det er imidlertid efter min vurdering primært udtryk for et socialt problem. Der er således ikke tale om et problem, der først og fremmest skal løses ved en politiindsats.

Jeg har i den forbindelse noteret mig, at det grønlandske selvstyre over for FN rapportøren har tilkendegivet, at de vil udarbejde en national strategi til forebyggelse af voldtægt, sexchikane og vold mod kvinder i Grønland.

For så vidt angår den politimæssige indsats kan jeg oplyse, at Politimesteren i Grønland har oplyst, at politiet i Grønland har stor fokus på at bekæmpe vold og seksuelle overgreb. Der er således taget en række initiativer på området, herunder af forebyggende karakter.

[Indsatsen til bekæmpelse af vold mod kvinder]

Et emne som Amnesty-rapporten fremhæver i sin rapport, er indsatsen i forhold til vold mod kvinder.

Amnesty International henviser i den forbindelse til, at FN's komité vedrørende afskaffelse af diskrimination imod kvinder (CEDAW) i en rapport fra august 2009 har udtrykt bekymring for, at der i perioden fra 2000 til 2005 er sket en stigning i det samlede antal af kvinder, der er ofre for vold.

For at få det samlede – og mest korrekte – billede af komitéens konklusioner, synes jeg, at man også bør notere sig, at komitéen også fremhæver de initiativer, der er taget fra regeringens side med henblik på at bekæmpe vold mod kvinder, og at der i perioden – altså fra 2000 til 2005 – er sket et fald i antallet af kvinder, der er ofre for partnervold.

Jeg vil ikke i dag redegøre for alle de initiativer, som regeringen har taget i forhold til vold generelt – og i særdeleshed vold mod kvinder. Det har både jeg og tidligere ministre gjort adskillige gange bl.a. i besvarelser af spørgsmål fra Retsudvalget. Jeg vil blot mere overordnet nævne, at regeringen allerede i 2002 udsendte sin første handlingsplan til bekæmpelse af vold mod kvinder. Denne handlingsplan blev i 2005 afløst af en ny handlingsplan, der yderligere styrkede indsatsen.

For at fastholde indsatsen på dette højt prioriterede område har regeringen så sent som i juni i år offentliggjort en ny samlet national strategi til bekæmpelse af vold i nære relationer, som følger op på regeringens to tidligere handlingsplaner og danner rammen for en tværfaglig og målrettet indsats i årene 2010-2012.

Endvidere har Rigspolitiet udarbejdet en strategi om en styrket indsats over for jalousidrab og andre alvorlige samlivsrelaterede forbrydelser.

Endelig vil jeg nævne, at Strafferetsplejeudvalget i øjeblikket er ved at se nærmere på reglerne om tilhold og bortvisning, som jo er vigtige redskaber for at forebygge yderligere vold. Strafferetsplejeudvalget skal bl.a. overveje, om der er behov for at ændre reglerne for at sikre ofrene en bedre beskyttelse og en øget trykthed.

Som det fremgår, er vold mod kvinder et område, som regeringen – ligesom Amnesty International – er meget optaget af, og hvor regeringen har taget en række initiativer.

[Voldtægtsorfres retsstilling og genoprejsning]

I årsrapporten anføres det, at de danske myndigheder ikke har gjort noget for den retslige beskyttelse og genoprejsning af voldtægts ofre.

Jeg er ikke enig i Amnesty's kritik. Regeringen har løbende taget en række initiativer for at hjælpe ofre i voldtægtssager, herunder for at forbedre deres retsstilling i forbindelse med sagernes behandling i retssystemet. Som eksempel kan jeg nævne, at det siden 2005 har været sådan, at der som udgangspunkt altid beskikkes en bistandsadvokat for den forurettede i voldtægtssager.

Desuden kan jeg nævne, at der i 2007 blev indsat en ny bestemmelse i retsplejelovens § 741 e med henblik på at styrke og udbygge politiets og anklagemyndighedens information og vejledning til forurettede i bl.a. voldtægtssager. Der er i den forbindelse udarbejdet en bekendtgørelse om vejledning og orientering af forurettede og om udpegning af en kontaktperson for den pågældende.

Jeg vil også henvise til to igangværende initiativer: For det første – som også nævnt i årsrapporten – er Straffelovrådet blev bedt om at foretage en generel gennemgang af straffelovens kapitel 24 om sædelighedsforbrydelser, herunder voldtægt, hvor rådet både skal tage stilling til, om der er grundlag for at ændre bestemmelsernes udformning, og om der er behov for særlige initiativer vedrørende straffastsættelsen.

For det andet vil jeg også nævne, at regeringen har nedsat en arbejdsgruppe, der skal overveje behov og muligheder for yderligere at styrke indsatsen for at hjælpe og støtte ofre for forbrydelser. Arbejdsgruppen skal bl.a. overveje, om der bør ske en forhøjelse af de beløb, der kan tilkendes i tortgodtgørelse til bl.a. voldtægts ofre. Arbejdsgruppen forventes at afslutte sit arbejde inden udgangen af 2010.

[Nils Holck sagen]

I forbindelse med pressens omtale af årsrapporten fra Amnesty har der også været henvist til sagen om udlevering af den danske statsborger Niels Holck til strafforfølgning i Indien.

Det er som bekendt en sag, jeg tidligere har haft lejlighed til at redegøre for under et samråd her i udvalget i maj måned.

Som jeg oplyste ved den lejlighed, har Justitsministeriet – bl.a. på baggrund af de indiske myndigheders accept af en række betingelser fra dansk side – fundet, at udleveringslovens betingelser er opfyldt. Justitsministeriet har efter en samlet vurdering af det foreliggende materiale ikke fundet, at der er grundlag for at antage, at der i denne sag er en risiko for tortur eller anden umenneskelig eller nedværdigende behandling.

Som jeg også nævnte under samrådet i maj, er Justitsministeriets beslutning om udlevering af Niels Holck indbragt for domstolene. Det indebærer bl.a., at det er domstolene, der træffer den endelige beslutning om, hvorvidt Niels Holck skal udleveres til Indien. Domstolene vil i den forbindelse tage stilling til alle sagens

juridiske aspekter, herunder f.eks. om der er risiko for, at Niels Holck vil blive udsat for tortur i Indien, og om humanitære hensyn taler imod udlevering.

Domstolene har endnu ikke truffet afgørelse i sagen, men jeg kan oplyse, at det forventes, at Retten i Hillerød i løbet af efteråret tager stilling til sagen.

[Afslutning]

Til slut vil jeg sige, at jeg lytter til den kritik, som Amnesty International er kommet med. Og jeg synes, at det er fint at have en debat om de emner, som er omtalt i årsrapporten. Som jeg indledningsvis var inde på, er det dog min opfattelse, at Amnesty Internationals udtalelser i anledning af rapporten havde fået en tand for meget – for at sige det på den pæne måde.

Jeg vil nu overlade ordet til integrationsministeren.